

Επιστημονικά Υπεύθυνη: Δρ Ειρήνη Λεριού

Το έργο χρηματοδοτείται (ή χρηματοδοτήθηκε) από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ) και από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ), με αρ. Σύμβασης Έργου 1926

Ως παιδική ευημερία ορίζεται η οποιαδήποτε ευχαρίστηση προκλήθηκε στα παιδιά , ως αποτέλεσμα της διάθεσης ή της δράσης κάποιων οικονομικών ή μη οικονομικών παραγόντων. Οι οικονομικοί παράγοντες είναι το εισόδημα, υλικά αγαθά και παροχές (διατροφή, θέρμανση, ηλεκτρικό ρεύμα, κ.α.), κ.α.. Μη οικονομικοί παράγοντες είναι η υγεία, η εκπαίδευση, ο ελεύθερος χρόνος, η καλλιέργεια του πώς πρέπει να είμαστε ως άνθρωποι, κ.α..

Η μορφή του σύνθετου δείκτη Παιδικής Ευημερίας , είναι η ακόλουθη: $W_{OL} = W_{A1} + W_{A2} + \dots + W_{Aj}$.. Όπου $W_{A1}, W_{A2} \dots W_{Aj}$ είναι το σκορ της ευημερίας της κάθε διάστασης από τις έξι συνολικά. Το «κατώφλι» του δείκτη είναι το 50%. Ο συνολικός δείκτης καταγραφής της παιδικής ευημερίας, εφαρμόζεται σε τρεις σχολικές κατηγορίες στην Έκτη Δημοτικού, στη Τρίτη Γυμνασίου και στη Τρίτη Λυκείου. Ενώ κατά την απονομή βαρυτήτων μέσω της ΑΗΡ, λαμβάνεται υπόψη και το γένος. Η εφαρμογή του δείκτη είναι διαχρονική και καλύπτει την περίοδο 2010-2021.

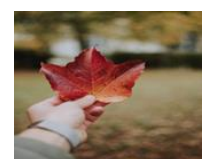
Τα δεδομένα προτείνεται να επεξεργάζονται μεταξύ άλλων τεχνικών και μέσω ενός συστήματος ασαφούς συλλογιστικής, το οποίο βασίζεται σε πολλούς κανόνες. Όσο πιο ακριβείς και πλήρεις είναι οι κανόνες τόσο πιο ορθά είναι και τα δεδομένα εξόδου. Επομένως το σύστημα αποκτά τεχνητή νοημοσύνη. Η δημιουργία ενός τέτοιου καινοτόμου συστήματος τεχνητής νοημοσύνης, είναι εξαιρετικά σημαντική, καθώς μελλοντικά θα μπορεί κάποιος να του δίνει τον αριθμητικό στόχο μιας πολιτικής βελτίωσης της παιδικής ευημερίας και το σύστημα να δείχνει πολύ εύκολα και άμεσα, πώς πρέπει να διαμορφωθούν αριθμητικά οι διαστάσεις για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος.

Ενώ πραγματοποιείται ανίχνευση της έντασης στέρησης μέσω καινοτόμου τεχνικής και ανάλυση ευαισθησίας σε υπάρχουσες βάσεις δεδομένων, σε εθνικό επίπεδο, για συγκεκριμένες χρονικές περιόδους, διαπιστώνεται ότι τη μεγαλύτερη ένταση στέρησης εμφανίζει ο δείκτης AROPE, ο οποίος επιπλέον, είναι περισσότερο ευαίσθητος ως προς τον δείκτη της σοβαρής υλικής στέρησης. Παράλληλα καθώς επιχειρείται η άντληση πληροφορίας αναφορικά με το γένος, από υπάρχουσες βάσεις δεδομένων, σε εθνικό επίπεδο, αποδεικνύεται πώς η θέση των κοριτσιών είναι χειρότερη από αυτή των αγοριών, βάσει του AROPE και του δείκτη σε κίνδυνο φτώχειας με μελανότερο έτος το 2013.

Μέσω του Χαμόγελου του Παιδιού, επιβεβαιώνεται πώς η κρίση που πέρασε πρόσφατα η χώρα μας επηρέασε δυσμενώς την ευημερία των παιδιών. Ήτοι, σε σχετικό διάγραμμα, παρουσιάζεται η εκρηκτική αύξηση το 2012, των παιδιών που δέχθηκαν, για πρώτη φορά, υπηρεσίες, από τα Κέντρα Στήριξης Οικογενειών, του Χαμόγελου του Παιδιού.

Μέσω της ποιοτικής έρευνας στην Αττική και στον Καναδά, αποκαλύφθηκε η πολλαπλότητα των προοπτικών της παιδικής ευημερίας και των χαρακτηριστικών της στην περιφέρεια της Αττικής, από διαφορετικούς εκπροσώπους στο εν λόγω πεδίο και πραγματοποιήθηκε συναίνεση ως προς τον ορισμό της, τις διαστάσεις και τους υπό-δείκτες, μέσω των οποίων μπορεί να μετρηθεί, όπως και των σχετικών βαρυτήτων τους , λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές σχολικές κατηγορίες. Επιπλέον από την έρευνα αυτή, πραγματοποιήθηκε, ουσιαστικά, συζήτηση για την εφαρμογή νέων (υπό-)δεικτών και δεδομένων στη παιδική φτώχεια.

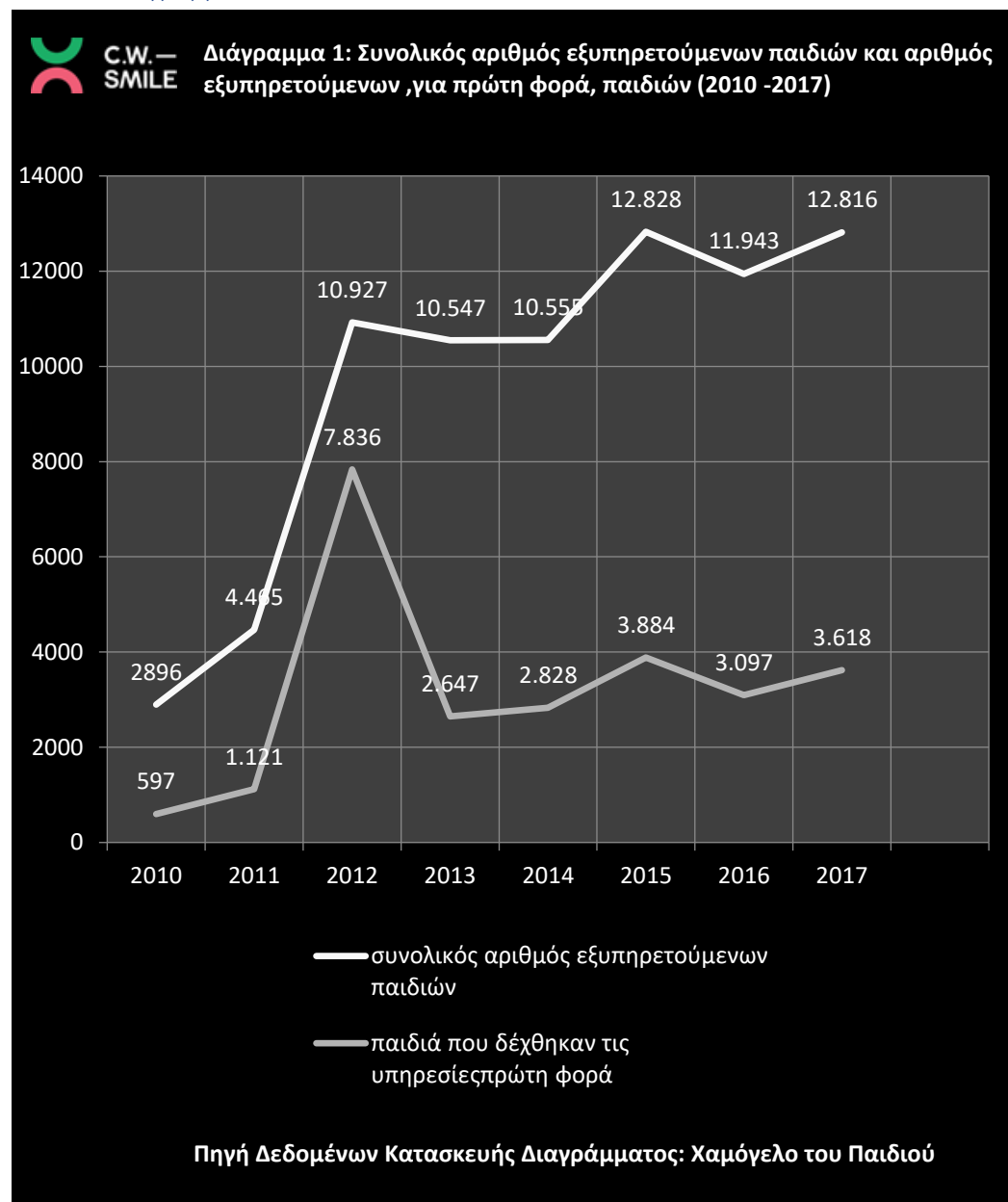
Ποιοτική έρευνα και επίτευξη συναίνεσης;

Ως προς τη πρώτη συνάντηση εργασίας, με αρμόδιους φορείς, στα πλαίσια διεξαγωγής ποιοτικής έρευνας στην Αττική, από τις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν και την αποδοχή, της τοποθέτησης της Επιστημονικά Υπεύθυνης, στη λήξη της συνάντησης μέσω της οποίας αναζητήσε συναίνεση, **επιβεβαιώνεται συναίνεση ως προς το ότι, εξαιτίας των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών της περιφέρειας της Αττικής, ο νέος δείκτης μας, θα πρέπει να περιλαμβάνει ως νέες διαστάσεις ή υπό-δείκτες, τη διατροφή, την ενεργή παροχή ηλεκτρικού ρεύματος για όλες τις σχολικές κατηγορίες και το πολιτισμικό κεφάλαιο για τη σχολική κατηγορία του Δημοτικού, προκειμένου να αντληθούν δεδομένα για αυτές τις εκφάνσεις της παιδικής φτώχειας, που τώρα δεν υπάρχουν στη Περιφέρεια της Αττικής.** Μεγάλη βαρύτητα θα πρέπει να δοθεί στη διατροφή και αυτό να αφορά όλες τις σχολικές κατηγορίες. **Επιπλέον επιβεβαιώνεται συναίνεση πώς όλα αυτά θα πρέπει να αποτυπώνονται στον ορισμό.** Ωστόσο, είναι γεγονός ότι ο κάθε ενδιαφερόμενος φορέας επικεντρώνεται σε διαφορετική διάσταση της ευημερίας ή της φτώχειας όπως συναντάται στις παιδικές ηλικίες, ανάλογα με την προσέγγιση που κρίνει δόκιμη, δίνοντας προτεραιότητα και καλύπτοντας διαφορετικών ειδών ανάγκες σε κάθε περίπτωση. **Επομένως ,επιβεβαιώνεται η αποκάλυψη της πολλαπλότητας των προοπτικών και των προσεγγίσεων της παιδικής ευημερίας και των χαρακτηριστικών της, στην περιοχή της περιφέρειας Αττικής.** Επίσης μέσω του Χαμόγελου του Παιδιού που συμμετείχε στη συνάντηση αυτή, επιβεβαιώνεται πώς η κρίση που πέρασε πρόσφατα η χώρα μας, επηρέασε δυσμενώς την ευημερία των παιδιών. Ήτοι, στο Διάγραμμα 1, παρουσιάζεται η εκρηκτική αύξηση, το 2012, των παιδιών που δέχθηκαν υπηρεσίες από τα κέντρα στήριξης οικογενειών, του Χαμόγελου του Παιδιού, για πρώτη φορά. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-01, Ενότητες 1.2 έως 1.2.8)

Ως προς την ποιοτική έρευνα στον Καναδά, με το πέρας των δύο συναντήσεων με τον Ομότιμο Καθηγητή, Alex Michalos, τη συνάντηση με την Διευθύντρια του “MDI”, Lisa Pedrini και την παρακολούθηση μέρος του συνεδρίου “2018 HELP FALL EXPO (14 November)”, επιβεβαιώνεται ότι είναι δόκιμη τόσο η μεθοδολογία της γενικής έρευνας όσο και η μεθοδολογία της σχολικής έρευνας του ερευνητικού έργου “C.W.-SMILE”, επίσης επιβεβαιώνεται η συναίνεση ως προς τον ορισμό της ευημερίας, της συμπερίληψης συγκεκριμένων διαστάσεων στην αξιολόγηση της παιδικής ευημερίας, λαμβάνοντας υπόψη όμως την ηλικία, το φύλλο αλλά και τη σημαντικότητα της κάθε διάστασης μέσω της χρήσης διαφορετικών βαρυντήτων. Επιπλέον επιβεβαιώθηκε ότι είναι εξαιρετικής σημασίας η σύνδεση του ορισμού της παιδικής ευημερίας με σχετικές προσεγγίσεις του Αριστοτέλη. Ενώ επιπρόσθετα κατά την αναζήτηση παρόμοιων δεικτών, διερευνήθηκε ο “MDI”, ένας δείκτης αρκετά σχετικός με τον δικό μας προτεινόμενο. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-01, Ενότητες 1.3 έως 1.3.5)

Ως προς τη δεύτερη συνάντηση εργασίας στη κατάληξη της συζήτησης πραγματοποιήθηκε ανακεφαλαίωση από την επιστημονικά υπεύθυνη, η οποία

Διάγραμμα 1.

Πηγή δεδομένων κατασκευής διαγράμματος: Στοιχεία που ευγενικά παραχωρήθηκαν από το Χαμόγελο του Παιδιού.

αναζήτησε συναίνεση ως προς την επικύρωση των συμπερασμάτων από τις συναντήσεις που είχαν προκύψει στην Αττική και στον Καναδά και οι οποίες αφορούσαν την συμπερίληψη συγκεκριμένων διαστάσεων ή/και υπό- δεικτών στον συνολικό δείκτη, ήτοι, την διατροφή, την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, την απρόσκοπτη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, το παιχνίδι στην ύπαιθρο, τον ελεύθερο χρόνο, το πολιτισμικό κεφάλαιο και τις σχετικές βαρύτητες τους ανάλογα με τη σχολική κατηγορία, όπως και την άμεση ή έμμεση αποτύπωση τους σε έναν ορισμό για την παιδική ευημερία. Η συναίνεση επιτεύχθηκε. Επιπλέον αναζήτησε συναίνεση ως προς τη συμπερίληψη της αστεγίας, ως δείκτη ή διάσταση με μεγάλη βαρύτητα για όλες τις σχολικές κατηγορίες και επιτεύχθηκε. Επίσης από τη συνάντηση αυτή προκύπτει ότι η υπογεννητικότητα μπορεί να συμπεριληφθεί ως ένας περιορισμός (διακόπτης) για την παιδική ευημερία, καθώς οι κανονικές (αριθμητικά) γεννήσεις παιδιών, είναι η αφετηρία να ξεκινήσουμε να εξετάζουμε την παιδική ευημερία. Αν δεν υπάρχουν παιδιά, δεν μπορούμε καν να εξετάζουμε την παιδική ευημερία. Επομένως η επίτευξη φυσιολογικών αριθμητικά γεννήσεων παιδιών, είναι ο δρόμος που μπορεί υπό-προϋποθέσεις (δηλαδή αν τηρούνται σε φυσιολογικά επίπεδα και οι διαστάσεις παιδικής ευημερίας που θα εξετάσουμε) να μας οδηγήσει στην επίτευξη της παιδικής ευημερίας και ίσως αυτό να αποτελέσει στο μέλλον μια σχετική εξέλιξη του δείκτη μας. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-01, Ενότητες 1.4 έως 1.4.5)

Από τη συνάντηση στον Συνήγορο του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού, επιβεβαιώνονται σε κάποιο τουλάχιστον βαθμό, τα συμπεράσματα των προηγούμενων συναντήσεων. Ενώ επιπλέον επιβεβαιώνεται η ύπαρξη σημαντικών συνεπειών της κρίσης στην ευημερία παιδιών, στις σχολικές κατηγορίες του Γυμνασίου και του Λυκείου. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-01, Ενότητες 1.5 και 1.5.1)

Από τη συνάντηση στο «ΚΥΑΔΑ», προκύπτει τόσο συναίνεση σε όλα τα προηγούμενα πορίσματα των προηγούμενων συναντήσεων, καθώς και συναίνεση ως προς των συνολικών νέων διαστάσεων και νέων υπό-δεικτών του δείκτη μας όπως παρατίθενται αναλυτικά στο “Working Paper No. 2019-02”. Συναίνεση επίσης προκύπτει και ως προς τον οριστικοποιημένο ορισμό της παιδικής ευημερίας, στον οποίο αποτυπώνονται οι δυο πλευρές της παιδικής ευημερίας (οικονομική και μη οικονομική). Επομένως, με τη συνέντευξη αυτή, επιτυγχάνεται πλήρης συναίνεση ως προς τις διαστάσεις, τους υπό-δείκτες, τις βαρύτητες τους, αλλά και τον ορισμό της παιδικής ευημερίας. Επιπρόσθετα αποκαλύπτεται πλήρως, σε όλη της την έκταση, η πολλαπλότητα των προοπτικών και των προσεγγίσεων της παιδικής ευημερίας και των χαρακτηριστικών της, στην περιοχή της περιφέρειας Αττικής. Ιδιαίτερη σημασία προσδίδεται και σε αυτή τη συνάντηση στην ψυχική υγεία των οικογενειών, πράγμα το οποίο αντιλαμβανόμαστε μεν ότι είναι σημαντική διάσταση της παιδικής ευημερίας, δεν μπορούμε όμως να αντλήσουμε στοιχεία για την ώρα, για αυτή διάσταση και για αυτό δε θα τη συμπεριλάβουμε. Ελπίζουμε όμως στο μέλλον να επεκτείνουμε τον δείκτη μας και ως προς αυτή τη κατεύθυνση άμεσα ή έμμεσα μέσω δεδομένων για τη βία ή μέσω κάποιας

συνεργασίας. Ειδικότερα μπορεί μελλοντικά να προστεθεί μια επιπλέον διάσταση στον συνολικό δείκτη με τίτλο « Βία –Κακοποίηση». Λόγω της οικονομικής κρίσης υπάρχει η υπόνοια ότι τα περιστατικά βίας ίσως έχουν αυξηθεί, εξαιτίας της πίεσης που ασκείται στα άτομα από το οικονομικό περιβάλλον γύρω τους και μέσα στο σπίτι τους και της συνακόλουθης επιβάρυνσης της ψυχικής τους υγείας. Για την διάσταση αυτή, στοιχεία θα συλλεχθούν από βάσεις δεδομένων όπου διατηρεί ο συνεργαζόμενος φορέας μας το «Χαμόγελο του Παιδιού». Επίσης θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε ένα ερώτημα σχετικό με το bullying στο ερωτηματολόγιο μας, όπως «Έχεις δεχτεί κάποιο είδος bullying από συμμαθητή σου ή συμμαθήτρια σου;». Ωστόσο καθώς το ερώτημα αυτό φαίνεται να ξεφεύγει από το προσανατολισμό της παρούσης έρευνας, προς το παρόν τουλάχιστον, δεν θα συμπεριληφθεί. Επιπλέον ως προς τις υπάρχουσες πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην ενίσχυση της παιδικής ευημερίας και στον περιορισμό της παιδικής φτώχειας, διαφαίνεται προς το παρόν, ένα κενό, το οποίο, ίσως μπορεί μελλοντικά να αντιμετωπιστεί. Ητοι, αναφέρθηκε, ότι για την ώρα δεν υπάρχει επίσημη καταγραφή του αριθμού των άστεγων παιδιών. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-01, Ενότητες 1.6 έως 1.6.2)

Συμπερασματικά πάνω στα συμπεράσματα και στις συναιέσεις που επιδιώχθηκαν, με την ποιοτική έρευνα, βασίστηκε το προτεινόμενο μεθοδολογικό πλαίσιο της παρούσης έρευνας, το οποίο παρατίθεται στο “Working Paper No. 2019-02”. Επομένως, τόσο ο νέος ορισμός, όσο και οι νέες διαστάσεις ή/και οι νέοι υπό-δείκτες και οι σχετικές βαρύτητες του συνολικού δείκτη, στο “Working Paper No. 2019-02” και τα νέα δεδομένα που θα προκύψουν από αυτά και που μέχρι τώρα δεν υπάρχουν, έχουν διερευνηθεί και ως προς τα κοινωνικά-οικονομικά-πολιτιστικά-εκπαιδευτικά, χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Αττικής, ενώ έχει επιτευχθεί συναίνεση για αυτά, από τους αρμόδιους φορείς.

Συνοπτικά, ως προς τους νέους υπό-δείκτες ή/και διαστάσεις της παιδικής φτώχειας για όλες τις σχολικές κατηγορίες, σε τοπικό επίπεδο και της ανάγκης συλλογής δεδομένων τους, που προέκυψαν τόσο από τις συζητήσεις με τους αρμόδιους φορείς, αλλά και από την συνολική ποιοτική έρευνα, παρατίθενται μόνο οι σημαντικότεροι. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-01, Κεφάλαιο 3) :

1. Διατροφή
2. Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος,
3. Πολιτισμικό κεφάλαιο
4. Ψυχική Υγεία των γονέων
5. Βία
6. Αστεγία
7. Απρόσκοπτη Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας
8. Παιχνίδι στην ύπαιθρο
9. Ελεύθερος Χρόνος

Βιβλιογραφική Επισκόπηση υφιστάμενων μεθόδων, διαστάσεων, τεχνικών για την καταγραφή της παιδικής ευημερίας/φτώχειας; Καταλληλότητα, χρησιμότητα και κάλυψη των υφιστάμενων δεικτών;

Κατά την επισκόπηση (βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Κεφάλαιο 2) του υφιστάμενου πλαισίου καταγραφής της παιδικής ευημερίας ή του αντίθετου της παιδικής φτώχειας (αποστέρησης), εξέχων ρόλο διαδραματίζει το εργαλείο “EU-MODA” της UNICEF, καθώς αντιμετωπίζει την παιδική ευημερία ως ένα πολυδιάστατο φαινόμενο. Επιπλέον όμως το εργαλείο αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό, διότι λαμβάνει υπόψη του τα σχετικά άρθρα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Κατά την διαχρονική εξέταση κάποιων δεικτών της EUROSTAT (EU-SILK), στους οποίους μεταξύ άλλων βασίζεται το εργαλείο “EU-MODA” της UNICEF, διαπιστώνονται τα εξής για την Ελλάδα (Διαγράμματα 2 & 3): Στα χρόνια της εφαρμογής πολιτικών λιτότητας επιδεινώθηκαν πολύ έντονα, ο δείκτης αδυναμίας ικανοποιητικής θέρμανσης, ο δείκτης ανταπόκρισης σε πάγια έξοδα όπως στο ηλεκτρικό ρεύμα (ο οποίος αγγίζει εξαιρετικά υψηλά ποσοστά) και ο δείκτης που δείχνει ότι τα νοικοκυριά, τα βγάζουν πέρα, με τεράστια δυσκολία. Επιδείνωση εμφανίζει και ο δείκτης της διατροφής όπως κι ο δείκτης ανταπόκρισης σε έκτακτα έξοδα. Στη πραγματικότητα οι περισσότεροι δείκτες εμφανίζουν επιδείνωση στα χρόνια της εφαρμογής πολιτικών λιτότητας, ενώ ενδιαφέρον εμφανίζει ο δείκτης υγρασίας στην οροφή, στους τοίχους, σάπια κουφώματα, ο οποίος βελτιώνεται. Επιπλέον ερμηνεύοντας τα παρακάτω σχήματα είναι σημαντικό να παρατηρούμε και από ποια επίπεδα εκκινούν οι δείκτες αυτοί, την εποχή του 2003, διότι οι περισσότεροι εκκινούν από ήδη υψηλά επίπεδα. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Ενότητα 2.5.3.2)

Αξίζει να σημειωθεί, ότι σχεδόν όλοι οι δείκτες αυτοί εμφανίζουν μια εμφανή βελτίωση όσο πλησιάζουν κοντά στη καταληκτική χρονική στιγμή, από αυτές τις χρονικές στιγμές που εξετάζονται, φανερώνοντας μια δυναμική τάση για καθοριστική μείωση στις επόμενες χρονικές περιόδους. Επίσης οι δείκτες αυτοί εμφανίζουν σημαντικές δομικές αδυναμίες κι ανεπάρκειες, ήτοι, δείχνουν π.χ. την αδυναμία ανταπόκρισης σε πάγια έξοδα, αλλά δεν μπορούν να μας δείξουν τις μη ενεργές παροχές ρεύματος οι οποίες ήταν πολλές στο έτος 2013, επηρεάζοντας αρνητικά τη παιδική ευημερία, αλλά ελαχιστοποιήθηκαν αργότερα, από μέτρα που λήφθηκαν για το συγκεκριμένο φαινόμενο. Δεν υπάρχει κάποιος δείκτης που να το αποτυπώνει αυτό, γιατί δεν υπάρχει εξειδικευμένος δείκτης στο είδος της παιδικής φτώχειας που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα. Είναι ανάγκη λοιπόν να δημιουργηθεί ένας δείκτης που να αποτυπώνει το φαινόμενο ορθά και πάνω σε αυτόν τον δείκτη να στηριχθούν οι πολιτικές (εισοδηματικές και μη) αντιμετώπισης του. Ειδικότερα όλοι οι δείκτες που εξετάστηκαν, δεν είναι τόσο κατάλληλοι και χρήσιμοι για περαιτέρω χρήση, δηλαδή για τη καταγραφή της παιδικής φτώχειας στην Ελλάδα ή στην Περιφέρεια Αττικής διότι:

- Είναι περισσότερο προσανατολισμένοι για περιοχές όπως η Αφρική και όχι για περισσότερο αστικές περιοχές. Ακόμα και το εργαλείο “EU-MODA” της UNICEF παρατηρούμε ότι περιλαμβάνει δείκτες ή διαστάσεις, οι οποίοι έχουν νόημα

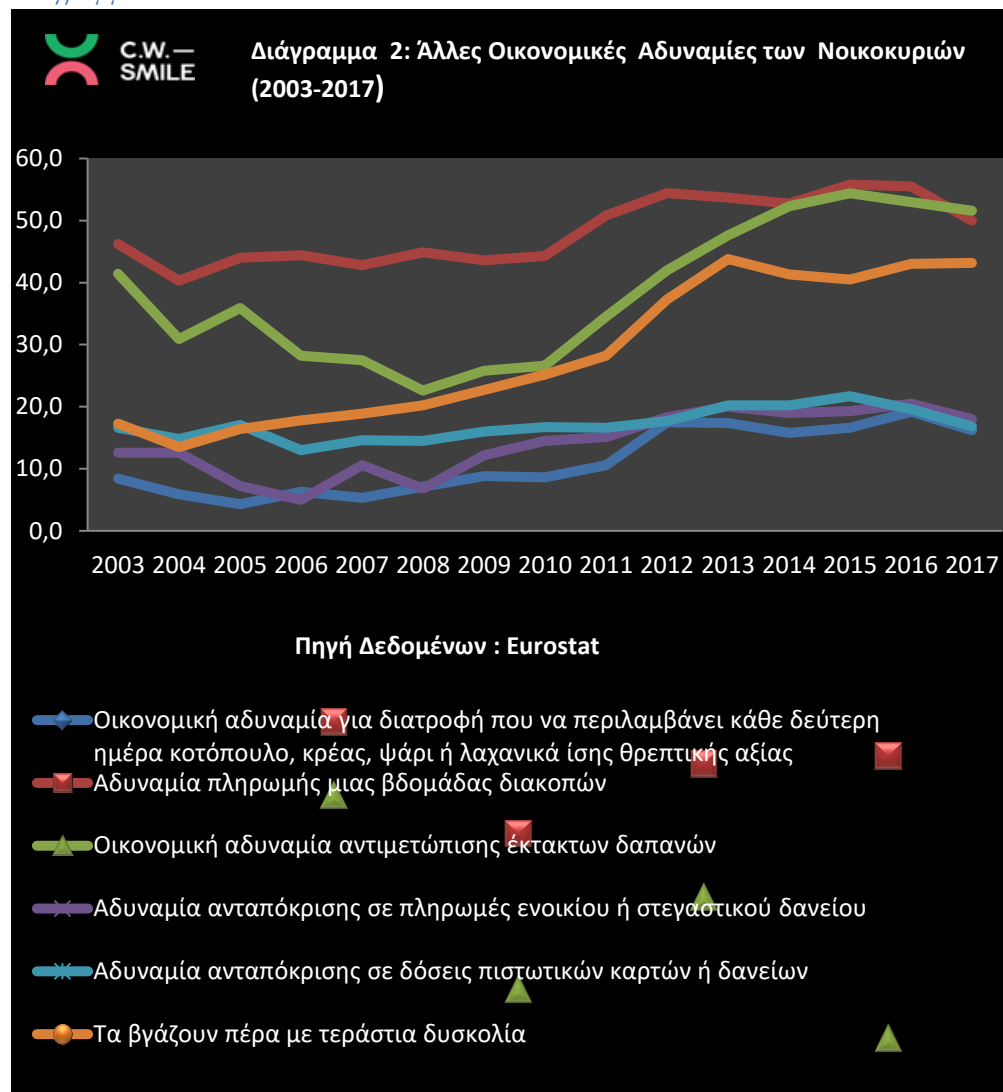
στην Αφρική, αλλά όχι στην Ελλάδα, ή στην Περιφέρεια Αττικής, όπως για παράδειγμα την Διάσταση «Νερό κι Αποχέτευση», η οποία είναι εξαιρετικά σημαντική διάσταση παιδικής ευημερίας, για την Αφρική, αλλά όχι για την Ελλάδα ή για την περιφέρεια Αττικής. Υπό το πρίσμα της πρόσφατης κρίσης που πέρασε η χώρα μας θα ήταν πιο σημαντική μια διάσταση ή ένας δείκτης σχετικά με την ενεργή παροχή ρεύματος ή τον ασφαλή (χωρίς μαγκάλια) τρόπο θέρμανσης. Τα ίδια ισχύουν και για τους δείκτες της EUROSTAT, από τους οποίους αντλεί δεδομένα το εργαλείο “EU-MODA”. Ήτοι, εξετάζεται για παράδειγμα, από δείκτη της EUROSTAT, η ύπαρξη ή όχι εσωτερικής τουαλέτας.

- Η κάλυψη των δεικτών αυτών είναι επίσης περιορισμένη, διότι δεν εφαρμόζονται σε τοπικό επίπεδο, αλλά σε εθνικό. Δεν υπάρχουν δεδομένα για την παιδική ευημερία ή φτώχεια σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, μέσω των υφιστάμενων βάσεων δεδομένων. Αν συγκρίνουμε τη χώρα μας με τον Καναδά, αυτό είναι εξαιρετικά λυπηρό, καθώς εκεί υπάρχουν μετρήσεις για την ευημερία των παιδιών υπό το πρίσμα της οικονομικής τους κατάστασης και των συνθηκών διαβίωσης τους, σε τοπικό επίπεδο, από εθνικές βάσεις δεδομένων.

- Η κάλυψη των δεικτών αυτών είναι περιορισμένη και ως προς τις διαστάσεις που εξετάζουν, ήτοι, δεν μπορούν να αποτυπώσουν το συγκεκριμένο είδος παιδικής φτώχειας, που εμφανίστηκε στην Ελλάδα και κατ' επέκταση στην Περιφέρεια της Αττικής. Το είδος αυτό, είναι συγκεκριμένο και επομένως θα πρέπει να αντιμετωπιστεί και με συγκεκριμένο τρόπο. Αν όμως δεν είμαστε σε θέση να το αποτυπώσουμε ορθά, δε θα είμαστε σε θέση και να το αντιμετωπίσουμε ορθά. Η πρόσφατη συγκυρία στην Ελλάδα, δημιούργησε νέες ανάγκες από επιστημονικής σκοπιάς, για νέα εργαλεία, ικανά να προσαρμόζονται στα ειδικά χαρακτηριστικά που αυτή η συγκυρία έφερε.

Συμπερασματικά, οι παραπάνω δείκτες που εξετάστηκαν και με τους οποίους γίνονται καταγραφές στη χώρα μας σε εθνικό επίπεδο, μόνο, παρατηρούμε ότι είναι ανεπαρκείς, ως προς την χρησιμότητα τους, την καταλληλότητα τους και την κάλυψη τους. Είναι λοιπόν ορατή η ανάγκη για δημιουργία νέων δεικτών αποτύπωσης του συγκεκριμένου φαινομένου της παιδικής φτώχειας που εμφανίστηκε στη χώρα μας. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No.2019-02, Ενότητα 2.6 – Κεφάλαιο 1 & ιδιαίτερα την Ενότητα 1.3)

Διάγραμμα 2.

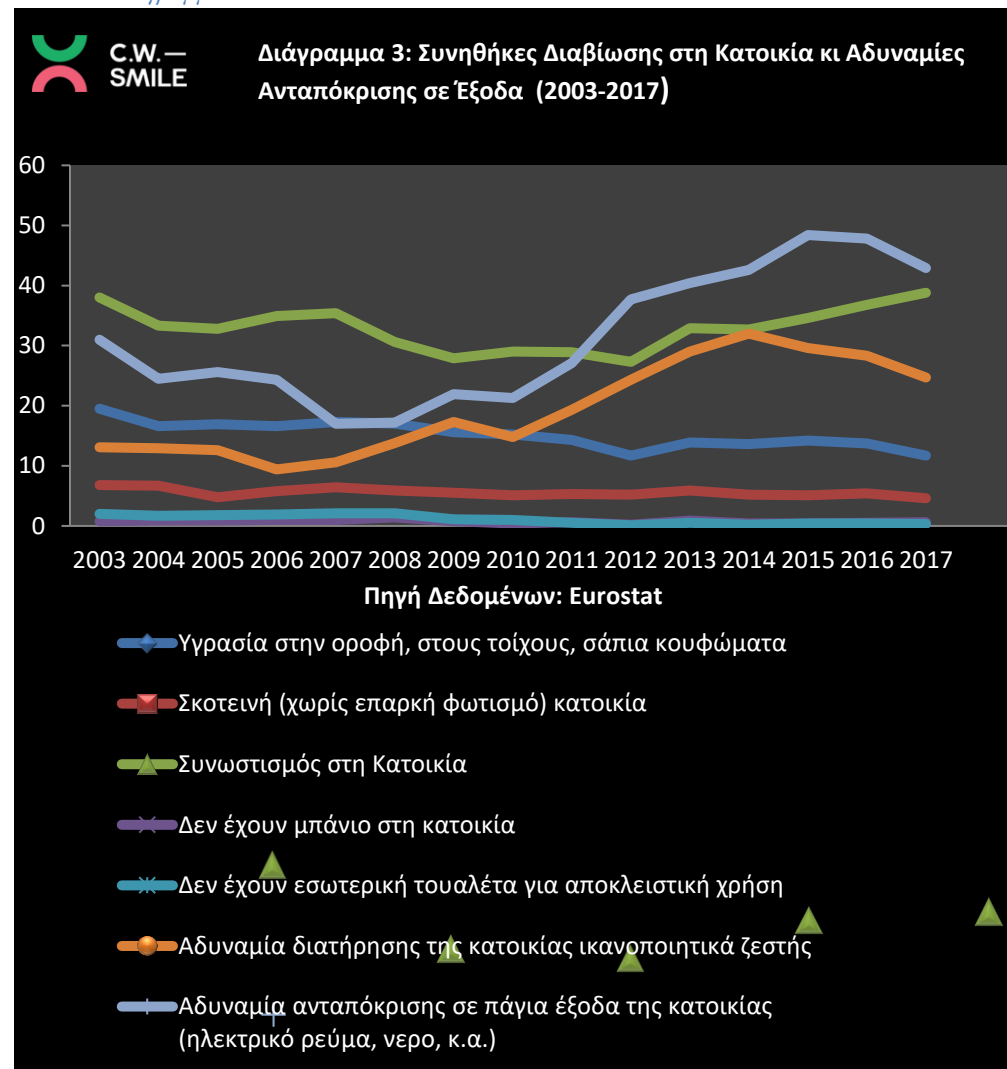

Πηγή δεδομένων κατασκευής διαγράμματος : Eurostat
<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Το εννοιολογικό πλαίσιο της παρούσης έρευνας;

Καθώς ξεδιπλώνεται το κουβάρι της αγωνιώδους αναζήτησης προσδιορισμού της έννοιας της παιδικής ευημερίας ή του αντίθετου της δηλαδή της παιδικής φτώχειας, διατυπώνεται ένας απλός, σαφής και διαυγής ορισμός αυτών των καίριων για την παρούσα έρευνα, πολυδιάστατων εννοιών. Κατά την εκκίνηση του ταξιδιού αυτού, οι προβολείς

Διάγραμμα 3.

Πηγή δεδομένων κατασκευής διαγράμματος : Eurostat
<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Κατά την εκκίνηση του ταξιδιού αυτού, οι προβολείς στρέφονται έντονα στην έννοια “pleasure”, ενώ λαμβάνοντας υπόψη τον Αριστοτέλη, την Λεριού (2016: 109) και το υφιστάμενο κοινωνικό-οικονομικό-πολιτισμικό κι εκπαιδευτικό πλαίσιο της Αττικής, όπως αυτό αναδύθηκε και στις συναντήσεις εργασίας με αρμόδιους φορείς, η παιδική ευημερία ορίζεται ως οποιαδήποτε ευχαρίστηση προκλήθηκε στα παιδιά, ως αποτέλεσμα της διάθεσης

ή της δράσης κάποιων οικονομικών ή μη οικονομικών παραγόντων. Οι οικονομικοί παράγοντες είναι το εισόδημα, υλικά αγαθά και παροχές (διατροφή, θέρμανση, ηλεκτρικό ρεύμα, κ.α.). Μη οικονομικοί παράγοντες είναι η υγεία, η εκπαίδευση, ο ελεύθερος χρόνος, η καλλιέργεια του ποιοι πρέπει να είναι ως άνθρωποι, κ.α.. Ως παιδική φτώχεια νοείται οποιαδήποτε στέρηση της ευχαρίστησης προκλήθηκε στα παιδιά ή εναλλακτικά οποιαδήποτε δυσφορία προκλήθηκε στα παιδιά, ως αποτέλεσμα της πλήρους αποστέρησης ή της μη επαρκούς ποσοτικής ή ποιοτικής διάθεσης ή δράσης κάποιων οικονομικών ή μη οικονομικών παραγόντων. Οι οικονομικοί παράγοντες όπως και προηγουμένως είναι το εισόδημα, υλικά αγαθά και παροχές (διατροφή, θέρμανση, ηλεκτρικό ρεύμα, κ.α.), κ.α.. Μη οικονομικοί παράγοντες είναι πάλι η υγεία, η εκπαίδευση, ο ελεύθερος χρόνος, η καλλιέργεια του ποιοι πρέπει να είναι ως άνθρωποι, κ.α..

Σκάβοντας ακόμα πιο βαθιά, σε μια προσπάθεια να οριστεί το φαινόμενο της παιδικής φτώχειας συγκεκριμένα όπως εμφανίστηκε στην Ελλάδα (και κατ' επέκταση στην Αττική) και χρησιμοποιώντας σαν πυξίδα μας τις διαχρονικές Εκθέσεις της UNICEF για την «Κατάσταση των Παιδιών στην Ελλάδα» καταλήξαμε σε έναν ορισμό που έρχεται να συγκεκριμενοποιήσει με ακρίβεια το φαινόμενο αυτό και να κουμπώσει με όσα συζητήθηκαν στις συναντήσεις εργασίας με τους αρμόδιους φορείς: **Ως παιδική φτώχεια στην Αττική νοείται οποιαδήποτε στέρηση της ευχαρίστησης, προκλήθηκε στα παιδιά ή εναλλακτικά οποιαδήποτε δυσφορία προκλήθηκε στα παιδιά, ως αποτέλεσμα της πλήρους αποστέρησης ή της μη επαρκούς ποσοτικής ή ποιοτικής διάθεσης ή δράσης κάποιων οικονομικών ή μη οικονομικών παραγόντων. Οι οικονομικοί παράγοντες είναι τα υλικά αγαθά και παροχές (διατροφή, ασφαλής θέρμανση, ενεργή παροχή ηλεκτρικού ρεύματος). Μη οικονομικοί παράγοντες είναι η ανεμπόδιστη δωρεάν πρόσβαση όλων των παιδιών σε υψηλής ποιότητας υπηρεσίες υγείας.** (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Ενότητες 4.1. έως 4.1.3.2)

Το μεθοδολογικό πλαίσιο της παρούσης έρευνας; (Η μαθηματική μορφή του συνολικού δείκτη; Οι διαστάσεις, οι υπό-δείκτες της κάθε διάστασης και οι βαρύτητες τους, λαμβάνοντας υπόψη το γένος και τη σχολική κατηγορία; Το κατώφλι;)

Από τους παραπάνω ορισμούς αναδύεται, ο προτεινόμενος καινοτόμος σύνθετος δείκτης καταγραφής της παιδικής ευημερίας της παρούσης έρευνας. **Για την μαθηματική μορφή του δείκτη ισχύουν τα ακόλουθα:** Κάθε υπό-δείκτης λαμβάνει ένα σκορ από το σύνολο ή τον M.O. των αποτελεσμάτων για αυτόν τον συγκεκριμένο υπό-δείκτη. Δηλαδή $W_{\text{ΥΠ.Χ}} = u_{\text{ΥΠ.Χ.1}} + u_{\text{ΥΠ.Χ.2}} + \dots + u_{\text{ΥΠ.Χ.Ν}}$. Όπου $W_{\text{ΥΠ.Χ}}$, είναι το τελικό σκορ της ευημερίας που αφορά μόνο τον υπό-δείκτη x και $u_{\text{ΥΠ.Χ.1}}, u_{\text{ΥΠ.Χ.2}}, \dots, u_{\text{ΥΠ.Χ.Ν}}$, είναι η χρησιμότητα, ή η ευημερία του κάθε ατόμου που έχει συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο και η χρησιμότητα αφορά μόνο αυτόν τον υπό-δείκτη x . Η κάθε διάσταση λαμβάνει ένα σκορ από το σύνολο των σκορ των υπό-δεικτών που την αφορούν (ή από τον M.O. των αντίστοιχων M.O. των υπό-δεικτών που την απαρτίζουν). Δηλαδή ισχύει $W_{\Delta 1} = w_{\text{ΥΠ.Χ}} + w_{\text{ΥΠ.Υ}} + \dots + w_{\text{ΥΠ.Ι}}$. Όπου $W_{\Delta 1}$ το συνολικό σκορ

(ή ο M.O.) της ευημερίας της κάθε διάστασης. Για κάθε υπό-δείκτη ορίζουμε σύμφωνα με την υποκειμενική μας κρίση, αλλά και σύμφωνα με τη λογική του παραπάνω διαστήματος, ότι αν ο υπό-δείκτης μας δίνει αποτέλεσμα μεγαλύτερο του 50% (είτε 50% του συνόλου των παρατηρήσεων αν παίρνουμε σύνολο των σκορ, είτε M.O.) τότε έχουμε παιδική ευημερία ως προς τον υπό-δείκτη, ενώ αν μας δίνει αποτέλεσμα μικρότερο ή ίσο του 50% τότε έχουμε παιδική φτώχεια. Ακριβώς όμοια ορίζεται η παιδική φτώχεια και η παιδική ευημερία για κάθε διάσταση και συνολικά για τον τελικό δείκτη. **Επομένως το κατώφλι είναι το 50%**, για τον συνολικό δείκτη και τις επιμέρους μεταβλητές του. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No.2019-02, Ενότητα 4.2.4.3) Ο συνολικός δείκτης καταγραφής της παιδικής ευημερίας, εφαρμόζεται σε τρεις σχολικές κατηγορίες στην Έκτη Δημοτικού, στη Τρίτη Γυμνασίου και στη Τρίτη Λυκείου και αναδιαμορφώνεται ανάλογα με τις διαστάσεις και τους υπό-δείκτες της κάθε κατηγορίας. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Ενότητα 4.2.4.1) **Περιλαμβάνει έξι διαστάσεις οι οποίες μπορούν να γίνουν και επτά, με έβδομη διάσταση τη «Βία-Κακοποίηση», ενώ η κάθε διάσταση περιλαμβάνει συγκεκριμένους υπό-δείκτες (ενεργή παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, διατροφή, τρόπος θέρμανσης [ασφαλής;], κ.α.), ανάλογα και με τη σχολική κατηγορία:**

Συνολικές Διαστάσεις

1^η Διάσταση : **«Ομαλές συνθήκες διαβίωσης στη κατοικία, που εξασφαλίζουν πρωτίστως την ασφάλεια και έπειτα τη διευκόλυνση του παιδιού.»** Περιλαμβάνει τους υπό-δείκτες (1,2,4,10,11)

2^η Διάσταση: **«Κατάλληλη και ισορροπημένη για παιδιά διατροφή.»** Περιλαμβάνει τους υπό-δείκτες (5,6,7,8)

3^η Διάσταση : **«Ανίχνευση ύπαρξης κάποιου εισοδήματος στην οικογένεια ως μια αφετηρία για μια εισοδηματική εκτίμηση.»** Περιλαμβάνει τον υπό-δείκτη (9)

4^η Διάσταση : **«Διαρκής δυνατότητα δωρεάν ιατροφαρμακευτικής κάλυψης ακόμα και όταν οι δυο γονείς είναι άνεργοι.»** Περιλαμβάνει τον υπό-δείκτη (3)

5^η Διάσταση: **«Εκπαίδευση εστιασμένη και στη καλλιέργεια αρετών στο άτομο.»** Περιλαμβάνει τους υπό-δείκτες (12,13,14,15)

6^η Διάσταση : **«Ελεύθερος Χρόνος, Παιγνίδι και Χαλάρωση.»** Περιλαμβάνει τους υπό-δείκτες (16, 17,18)

Συνολικοί Υπό-δείκτες:

1. Παροχή ή όχι ηλεκτρικού ρεύματος
2. Τρόπος θέρμανσης
3. Δυνατότητα δωρεάν πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας
4. Υγρασία ή κρύο
5. Τρία γεύματα την ημέρα.
6. Τουλάχιστον ένα γεύμα την ημέρα με κρέας, κοτόπουλο ή ψάρι, ή όσπρια (ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας).
7. Φρέσκα φρούτα και λαχανικά κάθε μέρα.

8. Γάλα κάθε ημέρα.
9. Ανεργία: Παιδιά που ζουν σε νοικοκυριά με άνεργους τον έναν ή και τους δυο γονείς.
10. Μια σύνδεση με το διαδίκτυο
11. Στέγαση (ύπαρξη σπιτιού)
12. Εκπαίδευση που καλλιεργεί στο άτομο το αίσθημα της συμπάθειας για όλους τους άλλους ανθρώπους
13. Εκπαίδευση που καλλιεργεί στο άτομο το αίσθημα της αγάπης προς όλους τους ανθρώπους, τα ζώα και τη φύση
14. Εκπαίδευση που διδάσκει τι είναι και ποιες είναι οι αρετές
15. Εκπαίδευση που καλλιεργεί στο άτομο και στη τάξη στο σύνολο της (που αποτελεί μια μικρή κοινωνία) τη κοινωνική αλληλεγγύη.
16. Ύπαρξη ποσότητας και ποιότητας ελεύθερου χρόνου
17. Δυνατότητα παιχνιδιού και συναναστροφής με συνομηλίκους σε αλάνες κι άλλους εξωτερικούς χώρους
18. Δυνατότητα διακοπών

(Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No.2019-02, Ενότητες 4.2.4.2.1 έως 4.2.4.2.3

[και για την ανάλυση ανά σχολική κατηγορία])

Λαμβάνοντας υπόψη το φύλο, οι υπό-δείκτες παίρνουν βαρύτητες μέσω της ΑΗΡ, (βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Ενότητα 4.2.4.2.4) ενώ κάθε υπό-δείκτης αντιστοιχεί σε συγκεκριμένα ερωτήματα, (βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Ενότητα 4.2.4.2.2) στα ερωτηματολόγια μέσω των οποίων αντλούμε κατά κύριο τα στοιχεία. Η χειρότερη τιμή που μπορεί να λάβει ένας υπό-δείκτης (βλέπε Working Paper 2019-02, Ενότητα 4.2.4.3) είναι το μηδέν και η καλύτερη το ένα. Μέσω ενός συστήματος ασαφούς συλλογιστικής (βλέπε Working Paper 2019-02, Ενότητα 4.2.4.5) υπολογίζεται ο τελικός, σύνθετος δείκτης. Τα ασαφή σύνολα είναι τα ακόλουθα:

- Δεδομένα Εισόδου Διάστασης 1 \rightarrow $\Phi.1. = \{0-0.1\}$, $\Phi.2.=\{0.11-0.2\}$, $\Phi.3. = \{0.21-0.3\}$, $\Phi.4. = \{0.31 - 0.4\}$, $\Phi.5.= \{0.41-0.45\}$, $\Phi.6.= \{0,46-0,50\}$, $E.1. =\{0.51-0,6\}$, $E.2. = \{0,61-,0.7\}$, $E.3. = \{0,71-0,8\}$, $E.4.= \{0,81-0.9\}$, $E.5. =\{0,91-0,95\}$, $E.6.= \{0,96-1\}$
- Δεδομένα Εισόδου Διάστασης 2 \rightarrow $\Phi.1. = \{0-0.1\}$, $\Phi.2.=\{0.11-0.2\}$, $\Phi.3. = \{0.21-0.3\}$, $\Phi.4. = \{0.31 - 0.4\}$, $\Phi.5.= \{0.41-0.45\}$, $\Phi.6.= \{0,46-0,50\}$, $E.1. =\{0.51-0,6\}$, $E.2. = \{0,61-,0.7\}$, $E.3. = \{0,71-0,8\}$, $E.4.= \{0,81-0.9\}$, $E.5. =\{0,91-0,95\}$, $E.6.= \{0,96-1\}$
- Δεδομένα Εισόδου Διάστασης 3 \rightarrow $\Phi.1. = \{0-0.1\}$, $\Phi.2.=\{0.11-0.2\}$, $\Phi.3. = \{0.21-0.3\}$, $\Phi.4. = \{0.31 - 0.4\}$, $\Phi.5.= \{0.41-0.45\}$, $\Phi.6.= \{0,46-0,50\}$, $E.1. =\{0.51-0,6\}$, $E.2. = \{0,61-,0.7\}$, $E.3. = \{0,71-0,8\}$, $E.4.= \{0,81-0.9\}$, $E.5. =\{0,91-0,95\}$, $E.6.= \{0,96-1\}$
- Δεδομένα Εισόδου Διάστασης 4 \rightarrow $\Phi.1. = \{0-0.1\}$, $\Phi.2.=\{0.11-0.2\}$, $\Phi.3. = \{0.21-0.3\}$, $\Phi.4. = \{0.31 - 0.4\}$, $\Phi.5.= \{0.41-0.45\}$, $\Phi.6.= \{0,46-0,50\}$, $E.1. =\{0.51-0,6\}$,

$E.2. = \{0,61-,0.7\}$, $E.3. = \{0,71-0,8\}$, $E.4.= \{0,81-0.9\}$, $E.5. =\{0,91-0,95\}$, $E.6.= \{0,96-1\}$

- Δεδομένα Εισόδου Διάστασης 5 \rightarrow $\Phi.1. = \{0-0.1\}$, $\Phi.2.=\{0.11-0.2\}$, $\Phi.3. = \{0.21-0.3\}$, $\Phi.4. = \{0.31 - 0.4\}$, $\Phi.5.= \{0.41-0.45\}$, $\Phi.6.= \{0,46-0,50\}$, $E.1. =\{0.51-0,6\}$, $E.2. = \{0,61-,0.7\}$, $E.3. = \{0,71-0,8\}$, $E.4.= \{0,81-0.9\}$, $E.5. =\{0,91-0,95\}$, $E.6.= \{0,96-1\}$
- Δεδομένα Εισόδου Διάστασης 6 \rightarrow $\Phi.1. = \{0-0.1\}$, $\Phi.2.=\{0.11-0.2\}$, $\Phi.3. = \{0.21-0.3\}$, $\Phi.4. = \{0.31 - 0.4\}$, $\Phi.5.= \{0.41-0.45\}$, $\Phi.6.= \{0,46-0,50\}$, $E.1. =\{0.51-0,6\}$, $E.2. = \{0,61-,0.7\}$, $E.3. = \{0,71-0,8\}$, $E.4.= \{0,81-0.9\}$, $E.5. =\{0,91-0,95\}$, $E.6.= \{0,96-1\}$
- Δεδομένα Εξόδου Συστήματος Ασαφούς Λογικής \rightarrow $\Pi\Phi.1. = \{0-0.1\}$, $\Pi\Phi.2.=\{0.11-0.2\}$, $\Pi\Phi.3. = \{0.21-0.3\}$, $\Pi\Phi.4. = \{0.31 - 0.4\}$, $\Pi\Phi.5.= \{0.41-0.45\}$, $\Pi\Phi.6.= \{0,46-0,50\}$, $\Pi E.1. =\{0.51-0,6\}$, $\Pi E.2. = \{0,61-,0.7\}$, $\Pi E.3. = \{0,71-0,8\}$, $\Pi E.4.= \{0,81-0.9\}$, $\Pi E.5. =\{0,91-0,95\}$, $\Pi E.6.= \{0,96-1\}$

Οι κανόνες του συστήματος είναι πάνω από 1.500. Εδώ παρατίθεται ένας από τους 168 κανόνες που θα υπήρχαν στο σύστημα, αν το πρόβλημα της ασαφούς συλλογιστικής μας εξαρτιόταν, μόνο από δύο Διαστάσεις:

K.137: IF $\Delta.1. = E.6.$ AND $\Delta.6 = \Phi.5$ THEN OUTPUT = $\Pi E.5$

Όσο πιο ακριβείς και πλήρεις είναι οι κανόνες τόσο πιο ορθά είναι και τα δεδομένα εξόδου. Επομένως το σύστημα αποκτά τεχνητή νοημοσύνη. Η παραγωγή του σύνθετου δείκτη γίνεται μέσω της χρήσης της Ασαφούς Λογικής, ήτοι, δίνονται στο σύστημα οι Μ.Ο. των Διαστάσεων και λαμβάνεται το σκορ της Συνολικής Παιδικής Ενημερίας. Οι κανόνες βασίζονται στην αθροιστική συλλογιστική του συνολικού δείκτη. Η δημιουργία ενός τέτοιου καινοτόμου συστήματος τεχνητής νοημοσύνης, είναι εξαιρετικά σημαντική, καθώς μελλοντικά θα μπορεί κάποιος να ορίζει το στόχο (π.χ. μια πολιτική) που επιδιώκει τη βελτίωση της παιδικής ενημερίας και το σύστημα να δείχνει πολύ εύκολα και άμεσα, πώς πρέπει να διαμορφωθούν αριθμητικά οι διαστάσεις για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος. Για την αποδόμηση του συνολικού, σύνθετου δείκτη, χρησιμοποιούνται προχωρημένες στατιστικές τεχνικές, (βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Ενότητα 4.2.4.6) όπως η Ανάλυση Αντιστοιχιών και η Ανάλυση Κυρίων Συνιστωσών. Οι τεχνικές αυτές θα χρησιμοποιούν το σκορ της συνολικής ενημερίας που θα παραχθεί μέσω της Ασαφούς Λογικής και τους Μ.Ο. των Διαστάσεων.

Υφιστάμενες βάσεις δεδομένων; (Εντοπισμός τους ανά διάσταση και προσδιορισμός δεδομένων που είναι ήδη διαθέσιμα σε περιφερειακό / τοπικό επίπεδο; Τι νέα δεδομένα χρειάζεται να συλλεχθούν; Επεξεργασία τους μέσω ανάλυσης ευαισθησίας και ανάλυσης έντασης στέρησης;)

Ο συνολικός σύνθετος δείκτης μας δημιουργήθηκε για να καλύψει ένα κενό. Το κενό της απουσίας πολυδιάστατων, σύνθετων, δεικτών παιδικής ευημερίας σε επίπεδο Περιφέρειας. Ειδικότερα, αναζητώντας επίμονα δείκτες παιδικής ευημερίας σε επίπεδο Περιφέρειας, διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχουν τέτοιοι. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Ενότητες 4.2.4.7 έως 4.2.4.7.3) Αυτό που υπάρχει σε επίπεδο Αττικής είναι δείκτες στέρησης που αφορούν στο σύνολο του πληθυσμού, επίσης δείκτες παιδικής στέρησης σε επίπεδο Ελλάδας. Οι δείκτες αυτοί προέρχονται από την “European Union Statistics on Income and Living Conditions” (EU-SILC) και βάσει αυτών εκτιμάται ένας πολυδιάστατος δείκτης φτώχειας. Παρακάτω παρατίθενται οι σημαντικότεροι και πιο καθοριστικοί σε σχέση με τις διαστάσεις μας, δείκτες από αυτούς:

A) ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΣΤΕΡΗΣΗΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΠΟ ΤΗ EUROSTAT

- a.1 Σοβαρή υλική στέρηση
- a.2 Μέσο εισόδημα
- a.3 Σε κίνδυνο φτώχειας (ο δείκτης που χρησιμοποιείται για να εκφράσει τη παιδική φτώχεια με εισοδηματικά κριτήρια)
- a.4 Τα βγάζουν πέρα με μεγάλη δυσκολία
- a.5 Σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (ο δείκτης που χρησιμοποιείται για να εκφράσει τη παιδική φτώχεια με κριτήρια εισοδήματος, αποστέρησης και κοινωνικού αποκλεισμού, γνωστός ως AROPE)
- a.6 Επίμονη φτώχεια
- a.7 Διαρροή από τη στέγη, υγρασία σε τοίχους, πάτωμα,σάπια κουφώματα
- a.8 Πρόσβαση σε υγεία
- a.9 Μορφωτικό Επίπεδο
- a.10 Αναφερόμενες δεξιότητες
- a.11 Επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων
- a.12 Ποσότητα Ελεύθερου Χρόνου
- a.13 Ποιότητα Ελεύθερου Χρόνου

Οι δείκτες a.9 , a.10 και a.11 δεν αναφέρονται αποκλειστικά μόνο σε παιδιά, αλλά ο a.9 σε ηλικίες 15-64 και οι a.10 – a.11 στο σύνολο του πληθυσμού, επομένως παράλο που θα μπορούσαν να αποτελέσουν μια ακόμα πηγή εκτός από τα ερωτηματολόγια μας για τη πέμπτη διάσταση του δείκτη μας, εν τούτοις, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Πάραυτα θεωρήσαμε σημαντικό να αναφερθούν, καταρχήν για να τονίσουμε ότι η σύνδεση της εκπαίδευσης με την ευημερία γίνεται από δείκτες που βλέπουν στην ουσία μόνο την καλλιέργεια δεξιοτήτων στα άτομα και για να δείξουμε επίσης το κενό της πληροφορίας της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την ευημερία, στον υπό-πληθυσμό των παιδιών.

Ο δείκτης a.8 δεν αναφέρεται επίσης αποκλειστικά σε παιδιά, αλλά αναφέρεται γενικά σε νέους ανθρώπους, ηλικίας 16 με 24 χρόνων. Έτσι παράλο που θα μπορούσαμε να τον χρησιμοποιήσουμε ως πηγή για τη τέταρτη διάσταση του δείκτη μας, εν τούτοις δεν είναι δυνατό εξαιτίας του φάσματος ηλικιών που καλύπτει. Επομένως πάλι γίνεται αντιληπτή η απουσία αυτής της πληροφορίας για τα **παιδιά** ακόμα και σε εθνικό επίπεδο και όχι μόνο σε επίπεδο περιφέρειας.

Οι δείκτες a.11 και a.12 δεν αναφέρονται επίσης σε παιδιά, αλλά σε νέους ηλικίας 16 – 24 ετών, άρα πάλι δεν υπάρχει πληροφορία για τη σύνδεση της ευημερίας με τον ελεύθερο χρόνο στη κατηγορία των παιδιών ακόμα και σε εθνικό επίπεδο.

Οι δείκτες a.1 έως a.7 μας δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για τη παιδική στέρηση σε επίπεδο όμως Ελλάδας για άτομα κάτω των 18 ετών. Ο δείκτης a.1 θα μπορούσε να αποτελέσει ακόμα πηγή δεδομένων εκτός από τα ερωτηματολόγια μας για τη διάσταση ένα αν ήταν σε επίπεδο περιφέρειας και υπολογίζεται ως ποσοστό ατόμων κάτω των 18 ετών. Ο δείκτης a.2 θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει πηγή δεδομένων για τη διάσταση τρία αν ήταν σε επίπεδο περιφέρειας και υπολογίζεται σε αγοραστική δύναμη ατόμων κάτω των 18 χρόνων. Ο σημαντικότερος δείκτης a.3. ο οποίος χρησιμοποιείται για να εκφράσει τη παιδική φτώχεια, υπολογίζεται ως ποσοστό ατόμων κάτω των 18 ετών. Ο δείκτης αυτός θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει μια σημαντική πηγή της διάστασης τρία, αν ήταν σε επίπεδο περιφέρειας. Ο δείκτης a.4 αν ήταν σε επίπεδο περιφέρειας θα μπορούσε να αποτελέσει ακόμα μια πηγή δεδομένων για τη διάσταση ένα και υπολογίζεται ως ποσοστό νοικοκυριών με παιδιά. Ο εξαιρετικά σημαντικότερος δείκτης a.5, ο οποίος κι αυτός χρησιμοποιείται για τη καταγραφή της παιδικής ευημερίας, αν ήταν σε επίπεδο περιφέρειας θα μπορούσε να αποτελέσει επίσης ακόμα μια πηγή δεδομένων για τη διάσταση τρία και υπολογίζεται ως ποσοστό ατόμων κάτω των δεκαοκτώ ετών. Ο δείκτης a.5 γνωστός ως AROPE εκφράζει τρία πράγματα: Τον κίνδυνο της παιδικής φτώχειας που ορίζεται ως ποσοστό των παιδιών που ζουν σε οικογένειες με εισόδημα κάτω του 60% του συνολικού διάμεσου, ισοδύναμου εισοδήματος. Την σοβαρή υλική αποστέρηση. Την χαμηλή ένταση εργασίας. Ο δείκτης a.6 θα μπορούσε αν ήταν σε επίπεδο Αττικής, να αποτελούσε κι αυτός πηγή της διάστασης τρία. Ο δείκτης a.7 θα μπορούσε να αποτελέσει πηγή για τη πρώτη διάσταση αν ήταν σε επίπεδο περιφέρειας. Ο δείκτης αυτός μετρείται ως ποσοστό νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά.

Επομένως, δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα σε επίπεδο τοπικό για τις διαστάσεις και άρα προκύπτει η ανάγκη συλλογής νέων δεδομένων για όλες τις διαστάσεις μας και τους υπό-δείκτες μας. Ειδικότερα, από τις υφιστάμενες βάσεις δεδομένων παρατηρούμε ότι δεν υπάρχουν μετρήσεις για την ευημερία των παιδιών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Επομένως υπάρχει η ανάγκη συλλογής δεδομένων κυριολεκτικά από την αρχή. Είναι ύψιστη ανάγκη λοιπόν η διαχρονική καταγραφή της παιδικής ευημερίας, σε όλες τις εκφάνσεις της (διαστάσεις της), σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Παρόλα αυτά πραγματοποιείται μια ανίχνευση της έντασης στέρησης και μια ανάλυση ευαισθησίας υπαρχουσών δεικτών που αφορούν τη παιδική ευημερία σε εθνικό

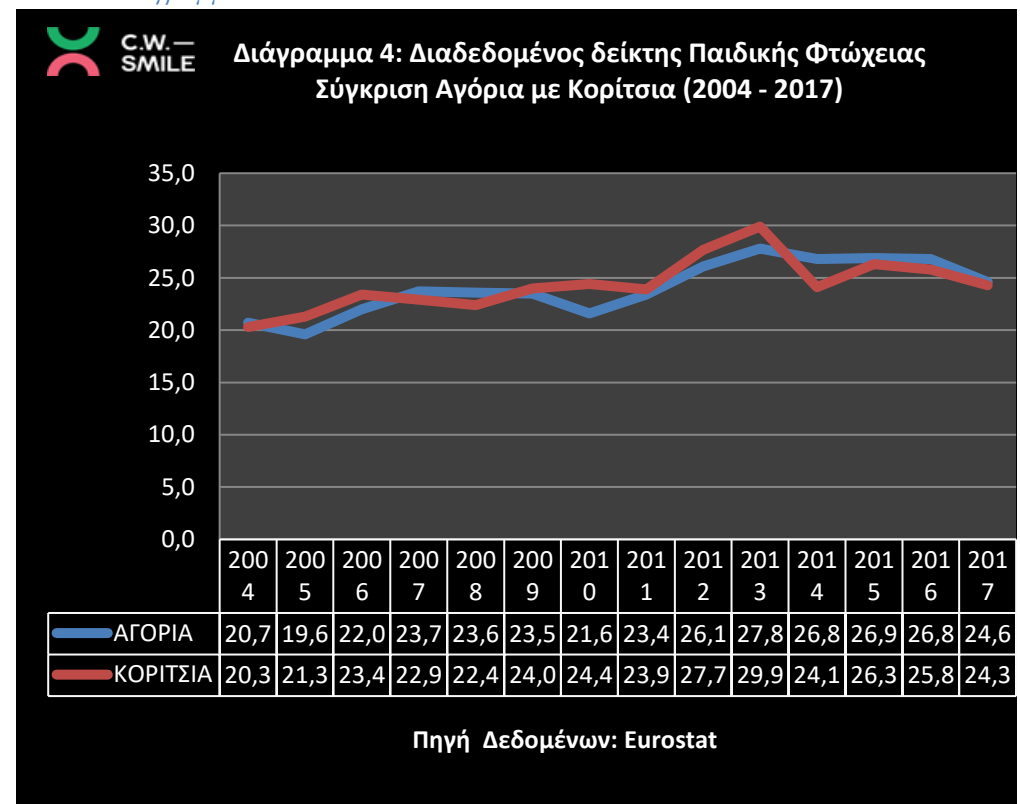
επίπεδο και τη συνολική ευημερία σε περιφερειακό επίπεδο από τη χρονική περίοδο (2004-2010) στην περίοδο (2011-2017). Για την ανίχνευση της έντασης στέρησης χρησιμοποιείται μια καινοτόμος τεχνική (Λεριού, 2016), ήτοι αναπτύσσεται ως ακολούθως: Ένταση Στέρησης = $((\sigma_2 - \sigma_1)/\sigma_1)/((\mu_2 - \mu_1)/\mu_1)$. Τα βασικότερα πορίσματα είναι ίδια, είτε διερευνούμε τους δείκτες σε επίπεδο παιδιών της Ελλάδας, είτε σε επίπεδο συνόλου πληθυσμού στη Περιφέρεια Αττικής. **Ήτοι, και στις δυο περιπτώσεις τη μεγαλύτερη ένταση στέρησης από τη μια εξεταζόμενη χρονική περίοδο στην άλλη εμφανίζει ο δείκτης σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE), ενώ και στις δυο περιπτώσεις, ο δείκτης σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού είναι περισσότερο ευαίσθητος ως προς το δείκτη που εκφράζει τη σοβαρή υλική στέρηση και σχεδόν καθόλου ευαίσθητος ως προς το δείκτη που εκφράζει τη χαμηλή ένταση εργασίας, τα αποτελέσματα αυτά επιβεβαιώνονται και με τις δυο μεθόδους ανάλυσης ευαισθησίας όπου χρησιμοποιήσαμε, ήτοι της παλινδρομήσεως και της “What if Analysis”.** Ως προς το δείκτη σε κίνδυνο φτώχειας, αυτός είναι επίσης ευαίσθητος αλλά όχι τόσο όσο ως προς το δείκτη της σοβαρής υλικής στέρησης. **Συμπερασματικά και στις δυο κατηγορίες ο δείκτης AROPE είναι αυτός που εμφανίζει τη χειρότερη εικόνα σε σχέση με το πώς μεταβλήθηκε από τη μια εξεταζόμενη χρονική περίοδο στην άλλη.** (Βλέπε Working Paper 2019-02, Ενότητες 4.2.4.7 έως 4.2.4.7.2)

Προκειμένου να αντληθούν πληροφορίες από τους υπάρχοντες δείκτες αναφορικά με το φύλο, από τις υπάρχουσες βάσεις δεδομένων, εξετάζονται οι Μ.Ο. και τα μέγιστα του δείκτη σε κίνδυνο φτώχειας (διαδεδομένος δείκτης παιδικής φτώχειας) και του δείκτη AROPE για τη χρονική περίοδο 2004-2017 (Διαγράμματα 3 & 4). Τα αποτελέσματα είναι εντυπωσιακά, (βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Ενότητες 4.2.4.7 έως 4.2.4.7.2) καθώς και με τους δυο δείκτες διαφαίνεται ότι **η θέση των κοριτσιών είναι χειρότερη από εκείνη των αγοριών**, ενώ το 2013 είναι η χειρότερη χρονιά για τη θέση των κοριτσιών, από την εισοδηματική σκοπιά. **Στο πόρισμα αυτό, βασίζεται η απονομή των βαρυντήτων μέσω της ΑΗΡ, όταν λαμβάνεται υπόψη το φύλο.** (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Ενότητα 4.2.4.2.4)

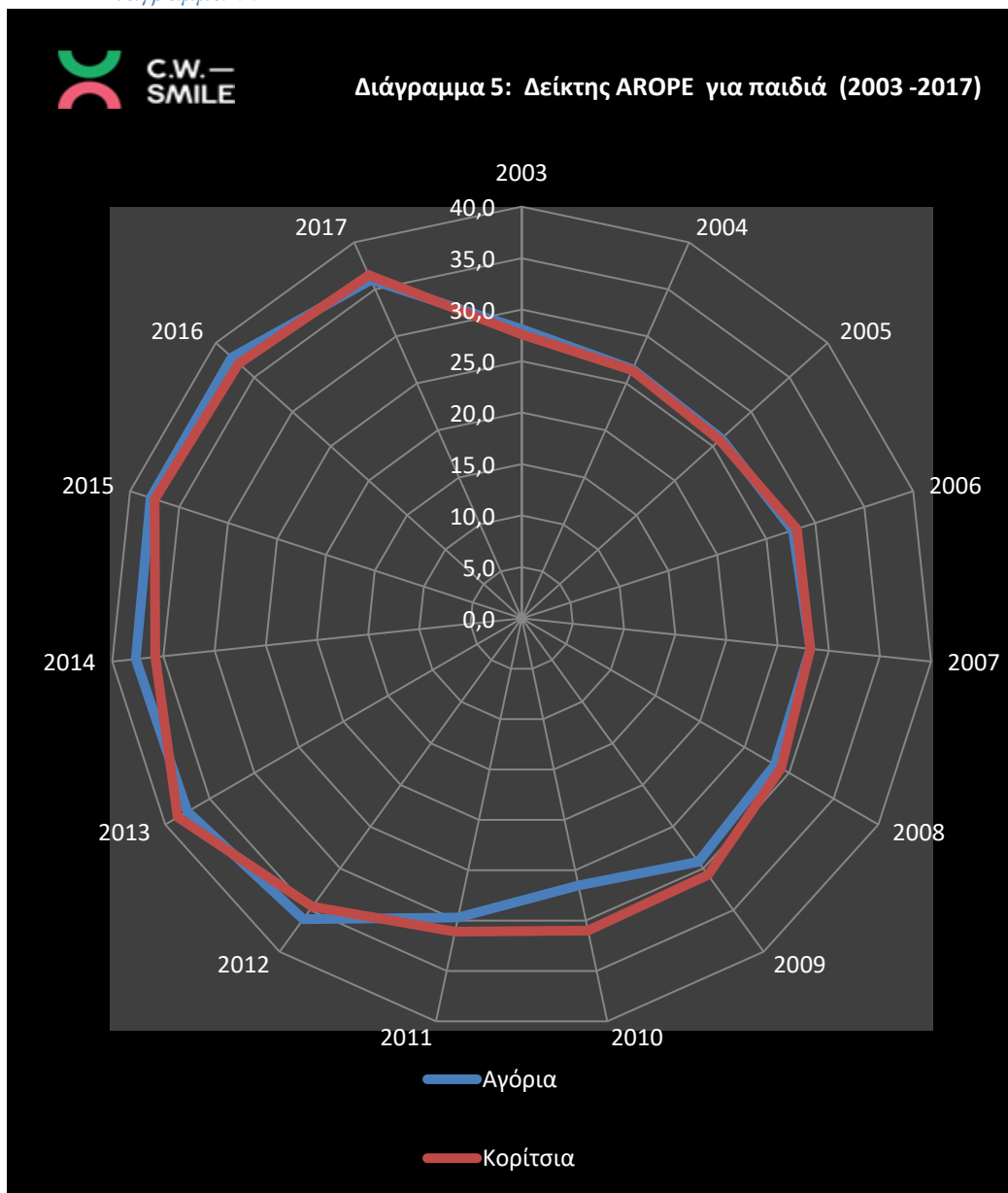
Ειδικότερα ο Μ.Ο. του δείκτη σε κίνδυνο φτώχειας, ως ποσοστό ατόμων μικρότερων των 18 ετών διαμορφώθηκε στο 24,3% για τα κορίτσια και στο 24,1% για τα αγόρια, αποκαλύπτοντας πώς η κατάσταση για τα κορίτσια ήταν χειρότερη. Επιπλέον το μεγαλύτερο μέγιστο παρουσιάζεται στα κορίτσια για την χρονιά 2013 με τιμή 29,9% και στα αγόρια πάλι για το 2013 με τιμή 27,8%. Επομένως με τον παραδοσιακό τρόπο καταγραφής της παιδικής φτώχειας παρατηρούμε πώς αυτή έφτασε στο χειρότερο επίπεδο το έτος 2013, με τα κορίτσια να βρίσκονται σε ακόμα χειρότερη θέση από αυτή των αγοριών. Η χαμηλότερη τιμή της, τη συγκεκριμένη περίοδο, καταγράφεται για τα κορίτσια το έτος 2004, με το ποσοστό να είναι 20,3% και για τα αγόρια το έτος 2005 με ποσοστό 19,6%. Αξιοσημείωτο είναι ότι η παιδική φτώχεια αυξανόταν ήδη πριν από τη κρίση. Ο Μ.Ο. του δείκτη AROPE, ως ποσοστό ατόμων μικρότερων των 18 ετών διαμορφώθηκε στο 31,8% στα αγόρια και στο 32,2% στα κορίτσια, φανερώνοντας πως τα κορίτσια είναι περισσότερο επιβαρυνμένα από τα αγόρια. Επιπρόσθετα

το μεγαλύτερο μέγιστο παρουσιάζεται στα κορίτσια για την χρονιά 2013 με την πρωτόγωνα υψηλή τιμή 38,6%. Ενώ για τα αγόρια η μέγιστη τιμή είναι 37,9% κι εμφανίζεται το έτος 2016. Επομένως το 2013 εμφανίζεται ως το χειρότερο έτος για τα κορίτσια και βάσει του δείκτη αυτού, που εκφράζει τόσο τον κίνδυνο της φτώχειας όσο και του κοινωνικού αποκλεισμού. Ο δείκτης αυτός τόσο για το σύνολο αγοριών και κοριτσιών μαζί, όσο και για τα αγόρια ξεχωριστά και τα κορίτσια ξεχωριστά, εμφανίζει δραματική επιδείνωση στην ευημερία των παιδιών στην Ελλάδα από το 2012 και μετά. Ειδικότερα το έτος 2013 η παιδική φτώχεια στο σύνολο της, στην Ελλάδα σύμφωνα με τον δείκτη αυτόν, αγγίζει το δραματικό νούμερο 38,1%. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Ενότητες 4.2.4.7 έως 4.2.4.7.2)

Διάγραμμα 4.

Πηγή δεδομένων κατασκευής διαγράμματος: Eurostat (<https://ec.europa.eu/eurostat/data/data>)

Πηγή δεδομένων κατασκευής διαγράμματος Eurostat : <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Σύγκριση του προτεινόμενου δείκτη με άλλους σχετικούς δείκτες από υφιστάμενες βάσεις δεδομένων;

Από τη σύγκριση των σχετικών δεικτών των υφιστάμενων βάσεων δεδομένων, με τον προτεινόμενο σύνθετο δείκτη της παρούσης έρευνας, προκύπτει ότι οι δείκτες στις υφιστάμενες βάσεις δεδομένων, αδυνατούν να αποτυπώσουν όλες τις εκφάνσεις της παιδικής ευημερίας, λαμβάνοντας υπόψη τους παράλληλα και το συγκεκριμένο είδος της επιδείνωσης της παιδικής ευημερίας που εμφανίστηκε στην Ελλάδα, ενώ επίσης δεν εφαρμόζονται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Αντιθέτως, ο προτεινόμενος σύνθετος δείκτης της παρούσης έρευνας είναι συγκεντρωτικός (πλήρης), περιλαμβάνει όλες τις εκφάνσεις της πολυδιάστατης έννοιας της παιδικής ευημερίας, ενώ είναι προσαρμοσμένος στο ξεχωριστό είδος επιδείνωσης της παιδικής ευημερίας που εμφανίστηκε στη χώρα μας και επιπλέον εφαρμόζεται σε τοπικό και περιφερειακό κυρίως επίπεδο.

Ωστόσο, μετά τη συγκέντρωση των δεδομένων του παρόντος έργου, μπορεί να πραγματοποιηθεί σύγκριση, με βάση τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν, του προτεινόμενου δείκτη και της αποτελεσματικότητάς του σε σχέση με την μεθοδολογία που έχει προταθεί από τη EUROSTAT. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Ενότητες 4.2.4.7.2 έως 4.2.4.7.3)

Η σχολική έρευνα;

Φυσικά ο κύκλος παράθεσης του μεθοδολογικού πλαισίου δύναται να κλείσει και να ολοκληρωθεί με την σχολική έρευνα. Η δειγματοληψία που πραγματοποιείται στα σχολεία είναι κατά συστάδες και με βάση τα κοινωνικό-οικονομικά χαρακτηριστικά (προφίλ) των δήμων της Αττικής όπως προέκυψαν από τη μελέτη (Kollias, A., Anastasopoulou, A., Mrithimitris, G. & Papadopoulos, O. (2018, April). Σημαντική έμφαση δίνεται σε ζητήματα δεοντολογίας μέσω της διασφάλισης της αδυναμίας ταυτοποίησης στοιχείων των συμμετεχόντων στην συμπλήρωση ανώνυμων ερωτηματολογίων κατόπιν έγγραφης συγκατάθεσης των γονέων τους. (Βλέπε C.W.-SMILE Working Paper No. 2019-02, Κεφάλαιο 5)

Συμπέρασμα και περαιτέρω έρευνα;

Η προηγούμενη κρίση επιδείνωσε σοβαρά την ευημερία των παιδιών στην Ελλάδα και κατ' επέκταση στην Αττική. Οι υφιστάμενοι δείκτες δεν είναι σε θέση να αποτυπώσουν το φαινόμενο αυτό, διότι δεν εφαρμόζονται σε επίπεδο περιφέρειας, δεν είναι πολύ προσανατολισμένοι προς τις αστικές περιοχές και επίσης δεν είναι προσαρμοσμένοι στο συγκεκριμένο είδος επιδείνωσης της παιδικής ευημερίας που εμφανίστηκε στην Ελλάδα και κατ' επέκταση στην Αττική. Μέσω του προτεινόμενου μεθοδολογικού πλαισίου καλύπτουμε αυτό το κενό, με τον συνολικό δείκτη μας, ο οποίος περιλαμβάνει διαστάσεις και υπό-δείκτες ικανούς να αποτυπώσουν το φαινόμενο όπως εκδηλώθηκε στην Αττική. Για τους σκοπούς

αυτούς πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα τόσο στην Αττική με αρμόδιους φορείς όσο και στον Καναδά που φέρει τα σημαντικότερα ερευνητικά ινστιτούτα και τους σημαντικότερους επιστήμονες στον τομέα της καταγραφής της παιδικής ευημερίας. Μέσω της ποιοτικής έρευνας διασφαλίστηκε ότι οι υπό-δείκτες και οι διαστάσεις που περιλαμβάνει ο συνολικός δείκτης μας είναι οι κατάλληλοι και επιδιώχθηκε συναίνεση μεταξύ άλλων και προς αυτή τη κατεύθυνση. Σε επόμενο στάδιο της έρευνας θα εφαρμοστεί το προτεινόμενο μεθοδολογικό πλαίσιο στα συνολικά δεδομένα που θα έχουν συλλεχθεί από τον πρώτο γύρο της ποσοτικής έρευνας.

Το έργο παρέχεται υπό τους όρους της δημόσιας άδειας του νομικού προσώπου Creative Commons Corporation: **Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 (CC BY-NC-ND)**